

04: Kommuner knokler for at skaffe faste læger på plejehjem

07: Fem kommuner har en eksplosiv produktivitet

10: Danske unge topper EU's frivillighedsbarometer

12: Leder: Vi jagter et forlig til sidste fløjt – også for den danske models skyld

MOMENTUM. 10. ÅRGANG. 7. UDGAVE
KL. 10. APRIL 2018

Andelen af børn og unge med en psykiatrisk diagnose *fordoblet* på få år

På bare syv år er der sket en fordobling i andelen af børn og unge, der har fået en psykiatrisk diagnose fra børnepsykiatrien. Fra 2010 til 2017 er andelen, der har fået en diagnose inden de fylder 15 år steget fra fire til ni procent. Det stiller store krav til kommunernes tilbud og sætter økonomien under pres. For der skal være ansatte nok, og de skal have flere kompetencer, end det er tilfældet i dag.

Andelen af børn og unge, der får en psykiatrisk diagnose som ADHD, autisme eller angst stiger og stiger. På bare syv år er andelen mere end fordoblet, så det sidste år var ni procent af alle børn og unge, der havde fået en psykiatrisk diagnose, inden de gik ud af 9. klasse, mod fire procent i 2010. Det viser en ny Momentum-analyse.

Udviklingen vækker bekymring i kommunerne, siger formanden for KL's Socialudvalg, Joy Mogensen.

»Vi er dybt bekymrede over den udvikling, vi ser, hvor flere og flere børn og unge udvikler mistro og egentlig psykiske

vanskeligheder. Det er et stort samfundsproblem, som vi er nødt til at tage meget alvorligt,« siger Joy Mogensen.

Kommunerne oplever, at udviklingen over en bred kam sætter dem under et pres, fordi de både skal sikre, at de har nok tilbud samt de rette kompetencer hos både lærere, pædagoger, psykologer, socialrådgivere og andet personale, der møder børnene.

»Det presser os både på de økonomiske ressourcer, på medarbejdernes kompetencer og på vores samarbejde internt i kommunerne og med andre sektorer,« siger Joy Mogensen.

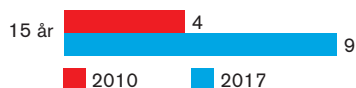
I Sønderborg Kommune mærker man i høj grad den voldsomme stigning i børn og unge med psykiatriske diagnoser. Det forklarer leder af Ressourcecentret Ditte Randal-Lund.

»Vi oplever et stort pres for at få børnene udredt og samtidig en stor efterspørgsel på vores specialindsatser,« siger Ditte Randal-Lund.

Man kan ikke pege på en entydig årsag til, at flere og flere børn diagnosticeres med eksempelvis ADHD, angst og autismespektrumforstyrrelser, men en del af forklaringen er, at der er kommet større kapacitet i børne- og ungdomspsykiatrien. Det forklarer Jesper Pedersen, ledende overlæge for Børne- og Ungdomspsykiatrien i Region Sjælland.

»Vores kapacitet er blevet større, og vi kan nå ud til flere børn end førhen. Derfor ser vi også mest stigningen som et

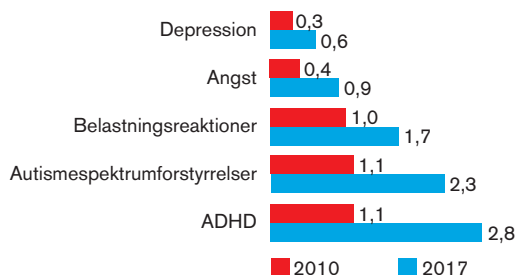
Andel 15-årige, som har modtaget en psykiatrisk diagnose (%)

Note: Kun diagnoser givet i hospitalspsykiatrien.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen.

Udvikling i andel 0-15-årige, som er diagnosticeret med udvalgte lidelser (%)

Note: Kun diagnoser i hospitalspsykiatrien. De unge kan indgå med flere forskellige lidelser.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen.

Af Rasmus Giese Jakobsen, røj@kl.dk

Analyse: Lasse Vej Toft, KL's Analyse- og Makroenhed

udtryk for, at der har været et udækket behov, som vi er ved at skyde os ind på,« siger Jesper Pedersen.

Forældre presser på

Han peger også på, at forældrene presser på for hjælp, og hvis de ikke synes, den er tilstrækkelig i daginstitutionen, skolen eller kommunens Pædagogiske Psykologiske Rådgivning (PPR), så går de videre og ender i sidste ende hos psykiatrien.

Den tendens bekræftes af Camilla Lydiksen, der er direktør i ADHD-foreningen.

»Vi mærker, at når barnet har det svært i skolen, og forældrene synes, det er svært at få hjælp, så søger de med lys og lygte, og der bliver diagnoserne en konsekvens. Mange forældre føler, at de er nødt til helt præcist at finde ud af, hvad der er galt

med deres barn for at kunne få hjælp,« siger Camilla Lydiksen.

Autismespektrumforstyrrelser og ADHD var i 2017 de mest udbredte diagnoser blandt de 0-15-årige. I alt havde 2,8 procent ADHD og 2,3 procent autismespektrumforstyrrelser i 2017, viser Momentums analyse.

Udover en større kapacitet i psykiatrien, så kan samfundsudviklingen også være en del af forklaringen på stigningen. Det mener ledende overlæge Jesper Pedersen.

»Mange kommuner siger, at de kan mærke, at væksten udfordrer dem på personale og ressourcer. Jeg tror, at det har betydning, hvordan skolen er indrettet, hvilke ressourcer, der er i skolesystemet, og hvor svære problemstillinger, der kan rummes i skolen,« siger Jesper Pedersen.

Hvis kommunerne skal blive bedre til at hjælpe børn med psykiatriske diagnoser, så skal der flere ting til, men først og fremmest skal der sættes tidligt ind, siger Joy Mogensen, formand for KL's Socialudvalg.

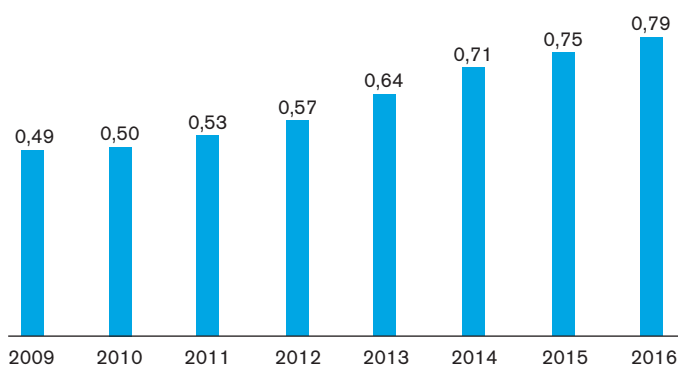
»Vi skal blive bedre til at opspore børnene tidligt og inkludere dem, hvor de er, hvis vi skal undgå, at flere og flere udvikler psykiske vanskeligheder. Det kræver mere fokus på forebyggelse, en investering i de ansattes kompetencer og flere ansatte. Det er ikke gratis, og derfor bliver vi også nødt til at drøfte det med regeringen i de kommende økonomiforhandlinger,« siger Joy Mogensen.

I Sønderborg Kommune er leder af Ressourcecentret Ditte Randal-Lund enig i, at det kræver nok ansatte med de rette kompetencer at tackle flere børn med diagnoser.

»I Sønderborg har vi ret mange ansatte i forhold til andre kommuner, men vi kan ikke undvære dem, for der er større behov for, at vi kommer tættere på praksis. Vi skal ud, hvor børnene er, og hvor personalet står med håret i postkassen til hverdag. Det kræver, at ressourcerne er til stede, og at medarbejderne har de rette kompetencer,« siger Ditte Randal-Lund.

Direktør i ADHD-foreningen Camilla Lydiksen er helt enig i, at det kræver ressourcer at give børnene de bedste rammer, og det kan sagtens være i den almene folkeskole, men det kræver bred opbakning.

Andel 0-15-årige, som gives en psykiatrisk diagnose for første gang (%)

Note: Eventuelle diagnoser givet hos privatpraktiserende psykiatere indgår ikke. Andelen er udelukkende opgjort blandt unge, som ikke havde en psykiatrisk diagnose i udgangspunktet.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og sundhedsdatastyrelsen.

»Der er nogle, der har det allerbedst i folkeskolen, og nogle, der vil profitere af at have et andet tilbud. Vi skal være åbne for den diskussion og vurdere, hvor det enkelte barn vil få den bedste trivsel og støtte, men jeg er helt klart for inklusion. Men lærerne kan ikke løfte det selv, og hvis ikke ledelsen og kommunen finder det vigtigt og afsætter de midler, der skal til, så gør man, som man plejer, og det er det, vi ser mange steder i øjeblikket,« siger Camilla Lydiksen.

Hun mener ligesom Joy Mogensen, at der er behov for at se på, om der er de rette kompetencer hos de ansatte, der skal tage sig af og undervise børn med diagnoser.

»Man skal have den ballast og de værktøjer, der er brug for for at være tryk og motiveret til at løse opgaven. Men der skal også være de redskaber og fysiske rammer, der giver mulighed for at lave nogle grupperinger og anderledes strukturer,« siger Camilla Lydiksen.

Ledende overlæge i Region Sjælland Jesper Pedersen peger på, at en bedre koordinering mellem de forskellige sektorer også kan være medvirkende til, at børn med psykiatriske diagnoser får en bedre behandling.

»Jeg tror på, at koordinering mellem de forskellige sektorer er svaret på mange af de her ting. Hvis man eksempelvis har en socialfaglig handleplan parallelt med en psykiatrisk handleplan, hvor man koordinerer og aftaler indbyrdes, hvem der løfter hvilke opgaver, så er der mulighed for at skabe synergier gennem samarbejdet i stedet for at gentage de samme programmer i den ene og den anden sektor,« siger Jesper Pedersen.

Sønderborg vil udnytte viden

I Sønderborg Kommune har de stort fokus på at arbejde på tværs i kommunen, fordi barnets problemer altid rammer hele familien og eksempelvis kan betyde, at forældrene må blive hjemme fra arbejde, fordi barnet ikke kommer i skole. De tilbyder også særlige specialtilbud, der er målrettet børn med autismediagnoser, og hvor lærerne er særligt uddannede til det arbejde. Det overordnede mål er dog altid, at børnene kommer tilbage i de almindelige tilbud.

»Vi stiller skarpt på, at det godt kan være, at børnene i en periode skal være i et specialtilbud, men vi arbejder altid på, at de kommer duelige ud i den anden ende og tæt på det almene børne- og ungeliv og kan få en ungdomsuddannelse,« siger Ditte Randal-Lund og fortsætter:

»Det er en svær opgave, og det anerkender vi. Der er nogle gange brug for mere specialiseret viden på den almindelige folkeskole for at kunne tackle den klasse, hvor der måske sidder fem børn med diagnoser af forskellig art,« siger Ditte Randal-Lund.

For at opnå det er kommunen i gang med at finde ud af, hvordan de i højere grad kan bruge den specialviden, de allerede har på almenområdet.

»Vi har rigtig meget specialviden i kommunerne, som vi kan bringe mere i spil, så børnene bliver tilgodeset bedst muligt. Det går lige fra, at specialskolerne kan lave vejledninger til lærerne i folkeskolen, eller lærerne i folkeskolen kan komme i praktik på specialenhederne for at få hands-on-erfaring med, hvordan man kan tilrettelægge undervisningen. Der, hvor vi ikke har viden, er vi nødt til at hente den ind eller dygtiggøre os selv,« siger Ditte Randal-Lund.

Om undersøgelsen

Diagnoseregistreringen dækker over udvalgte diagnoser ved kontakt med hospitalspsykiatrien ift. både ambulante kontakter, skadestuebesøg og indlæggelser. Både aktionsdiagnoser og bi-diagnoser tages med. Opgørelsen er baseret på diagnosekoder i ICD-10 diagnose-klassifikationssystemet, som er registreret i landspatientregisteret indberettet fra psykiatriske hospitaler/afdelinger. Det er ikke muligt at opgøre sværhedsgraden af de psykiske lidelser ud fra diagnoseregistreringen, kun tilstedeværelsen.

Kommuner knokler for at skaffe faste læger på plejehjem

Af Rasmus Giese Jakobsen, ragj@kl.dk

Over halvdelen af kommunerne har allerede tilknyttet faste læger på et eller flere plejehjem, og 11 procent er helt i mål. Der er mange fordele ved at have fast tilknyttede læger i forhold til blandt andet faglig sparring, bedre medicinhåndtering og et styrket samarbejde mellem almen praksis og kommunen om borgerne. Men en travl hverdag for lægerne kan gøre det svært for nogle kommuner at sikre aftaler på alle plejecentre.

Når gamle tante Oda kommer på plejehjem, skal hun primært møde én læge, opleve færre indlæggelser og undgå fejl i sin medicin. Det er nogle af målene med ordningen om fast tilknyttede praktiserende læger på plejecentre, som kommunerne er i fuld gang med at rulle ud landet over.

Ordnningen blev aftalt mellem regeringen, KL, Danske Regioner og PLO i 2016, og en ny Momentum-opgørelse viser, at hele 62 procent af kommunerne har tilknyttet læger på mindst et af kommunens plejecentre. Heraf har de 11 procent allerede implementeret ordningen fuldt ud, og 17 procent har aftaler på plads på over halvdelen af kommunens plejecentre, mens 34 procent har læger på op til halvdelen af centrene. Yderligere 21 procent er i dialog om at matche læger og plejecentre, og seks procent har implementeret andre modeller, der sikrer en lægefaglig rådgivning af plejehjemspersonalet.

Kort fortalt går ordningen ud på, at en eller flere fast tilknyttede læger ugentligt tilbringer nogle timer på plejecentret, hvor de vejleder personalet om, hvilke symptomer og ændringer

i beboernes tilstand, de generelt skal være særligt opmærksomme på, og hvordan de skal reagere på dem. Samtidig kan de også vejlede om behandling og medicinering i forhold til enkelte beboere og varetage det almindelige sygebesøg af de beboere, der har valgt plejecenterlægen som deres egen læge.

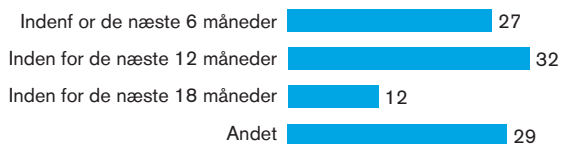
Udover at give en bedre behandling og mere tilfredse borgere og pårørende er ordningen også fagligt interessant for både læger og ansatte på plejecentrene. Det forklarer Sidsel Vinge, der er projektchef i Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE).

»Det her er en måde, som kan gøre det sjovere og mere interessant for en praktiserende læge at arbejde med nogle af de rigtig tunge patienter. Det er sjovere at være sygeplejerske på et plejehjem, fordi man har det tætte samarbejde med en eller to læger, som gider det og rykker. Alle sundhedsfaglige synes, det er fedt at være en del af noget, der rykker, og det her er ikke et område, der hidtil har rykket særlig meget,« siger Sidsel Vinge.

I lægehuset Lægerne på Bryggen har de tre læger sagt ja til at blive faste læger på plejecentret Hørgården på Amager og har fået 60 af de 200 beboere som deres patienter. En formiddag hver uge tager en af lægerne på "stuegang", hvor de tilser de borgere, der har behov for det, og rådgiver og koordinerer med personalet. Hovedtanken er at skabe en fast relation mellem læger, plejepersonalet og borgerne, som kan højne samarbejdet og forbedre pleje og behandling af borgerne. Det forklarer en af de tre læger, Susan Rosenberg von Scholten.

»Det giver en kontinuitet i patientkontakten, i patientens relation til lægen og i lægens relation til patienten. Vi kan lave aftaler med personalet på plejecentret og i bedste fald styrke samarbejdet ved at bruge strategier, skabeloner og tilbagemeldinger, der sikrer, at vi ved, hvem vi skal tilse, hvorfor og hvordan. Det betyder også, at når personalet har behov for akut at kontakte en læge, så er der kun ét sted, de skal ringe,« siger Susan Rosenberg von Scholten.

Hvornår forventer kommunen at have indgået samtlige aftaler om læger på plejecentre? (%)

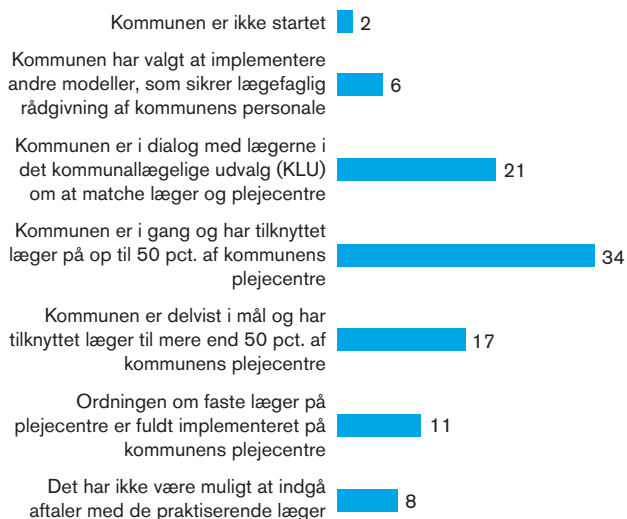

Kilde: Momentum. Rundspørge til samtlige 98 kommuner.

I Albertslund Kommune har man for nylig lavet en aftale med fem læger, der skal servicere kommunens to plejecentre. Her har man forventninger til ordningen, forklarer afdelingschef for Sundhed, Pleje & Omsorg Ida Kock Møller:

»Der er rigtig store fordele i forhold til at forebygge genindlæggelser, og vi håber at komme til at mærke det helt konkret. Det klæder også medarbejderne bedre på til at kunne højne den faglige kvalitet til gavn for beboerne. De får mere viden om, hvad de skal lægge mærke til ved den enkelte beboer, når de ændrer adfærd eller får nogle symptomer, og så kan de bedre reagere på det.«

Hvor langt er I kommet med at få tilknyttet faste læger til kommunens plejecentre? (%)

Kilde: Momentum. Rundspørge til samtlige 98 kommuner.

Et af de centrale elementer i ordningen er den vejledning og faglige sparring, som lægerne skal give sygeplejersker og plejepersonalet på plejecentrene. Det kan både ske som regelrette undervisningstimer og som udarbejdelse af materiale til personalet og af skemaer, der sætter rammer for, hvordan de giver tilbagemeldinger om borgerne til lægerne. Det sikrer et mere gnidningsfrit samarbejde og bedre behandling, siger læge Susan Rosenberg von Scholten.

»Det sikrer en faglig høj kvalitet, så vi ikke får korrespondancer med ukendt og unødvendigt indhold, som kan give en masse ukvalificeret merarbejde for os. I det øjeblik vi lægger et niveau for kommunikationen, så er det en aflastning og en væsentlig forøgelse af kvaliteten for både borgeren, for os og for personalet,« siger Susan Rosenberg von Scholten og fortsætter:

»Når vi kommer en gang om ugen, kan vi ordinere og seponere (standse red.) medicin og lave tiltag med patienten, som vi allerede ugen efter kan følge op på. Hvordan gik det for Hr. Hansen, fik han det bedre, eller kom der nogle bivirkninger. Vi kan hele tiden følge op på det, vi sætter i værk,« siger Susan Rosenberg von Scholten.

Beboerne er ikke forpligtet til at vælge den læge, der er fast tilknyttet plejecentret, men der er store gevinster, hvis de gør det, og derfor har de i Albertslund Kommune også planlagt indsatser, der skal illustrere muligheden over for beboere og deres pårørende. Det forklarer afdelingschef Ida Kock Møller.

»Det er en fordel, at de har en læge, der både kender dem og det personale, der tager sig af dem til hverdag. Beboerne får en højere kvalitet fra både lægen og medarbejderne på plejecentret, fordi de kan indgå i en hyppig dialog. Jo flere vi kan få til at vælge de her læger, jo bedre service kan vi levere for beboerne,« siger Ida Kock Møller.

Implementering kan være svær

Selvom ordningen viste store gevinster for borgerne i de syv kommuner, der testede ordningen fra 2012, har det vist sig, at det i nogle kommuner er svært at lande aftaler med lægerne. ▶

Om undersøgelsen

KL har gennemført en rundspørge til kommunale sundhedschefer i september/oktober 2017. 98 kommuner har svaret, hvilket giver en svarprocent på 100.

Otte procent af kommunerne svarer i rundspørgen, at det ikke har været muligt at indgå aftaler med de praktiserende læger, og som nævnt har 34 procent hidtil kun fået tilknyttet læger på op til halvdelen af kommunens plejecentre.

Forløbet op til, at ordningen blev rullet ud i hele landet, kunne da også have været bedre, mener projektchef Sidsel Vinge fra VIVE.

»Det er altid rigtig svært at gå fra en prototype og en projektfase og til en implementering og generel drift. Den model, der blev sendt ud, var efter min mening ikke hel implementeringsklar. Der manglede eksempler på, hvordan det i praksis kunne se ud,« siger Sidsel Vinge.

I Albertslund Kommune havde de også problemer med at indgå aftaler med de lokale praktiserende læger. Det forklarer afdelingschef for Sundhed, Pleje & Omsorg Ida Kock Møller.

»Vi har haft et langt forløb, hvor vi havde svært ved at lokke lægerne til. Der er kommet nogle nye aftaler, som er lidt mere favorable for lægerne, og samtidig fornemmer vi også, at lægerne har skullet modnes lidt i forhold til at påtage sig nogle

andre arbejdsopgaver, end de er vant til. Der er også nogle kommuner, der er gået foran, og det har smittet af på resten,« siger Ida Kock Møller.

Læge Susan Rosenberg von Scholten kan godt forstå, at nogle læger er lidt tilbageholdende med at indgå aftalerne.

»Kortsigtet er det ekstraarbejde for os, fordi vi vælger at påtage os en opgave, der ligger oven i de 5700 patienter, vi har i forvejen, og som også indeholder ældre borgere. Vi forlader vores praksis fysisk, og vi lægger det oven i det eksisterende arbejde, så det kræver et overskud,« siger Susan Rosenberg von Scholten og nævner samtidig, at manglen på praktiserende læger og det stigende antal ældre borgere øger udfordringen.

Projektchef hos VIVE Sidsel Vinge mener, at man skal hjælpe kommuner og læger med de generelle udfordringer, der kan være ved at implementere ordningen.

»Hvis man skal øge tempoet, synes jeg, at man skal se på, hvilke praktiske problemer 98 kommuner og 3.500 læger løber ind i, og hvilke spørgsmål de skal forholde sig til. Det betyder dog ikke, at vi skal have helt ensrettede modeller, men kommunerne skal alle sammen have kortlagt deres plejehjem og finde ud af, hvor mange praktiserende læger deres beboere er tilknyttet i dag. Det er enormt vigtigt at have fokus på, hvilke enkeltelementer og hvilket samlet hele, der skaber bedre kvalitet,« siger Sidsel Vinge.

Selvom det i første omgang er ekstraarbejde at påtage sig opgaven som fast tilknyttet læge, så er det indsatsen værd, mener læge Susan Rosenberg von Scholten.

»Det er et fagligt meget tilfredsstillende arbejde, fordi jeg varetager omsorgen for en borger, der virkelig har behov det. Når man ser på statistikkerne for plejehjemsbeboere, kan vi se, at de er multisyge og i gennemsnit kun lever et par år efter, de er flyttet ind. Det siger noget om, at de er meget dårlige og er en gruppe, som har behov for at blive passet på. På den her måde leverer vi en høj kvalitet, og det er meget tilfredsstillende for mig som læge at arbejde på den måde,« siger Susan Rosenberg von Scholten.

: Det er et fagligt meget tilfredsstillende arbejde, fordi jeg varetager omsorgen for en borger, der virkelig har behov det

Susan Rosenberg von Scholten, praktiserende læge

Fem kommuner har en eksplosiv produktivitet

Af Jens Baes-Jørgensen, jjr@kl.dk

Analyse: Jonas Dan Petersen og Eirikur Mørkøre,

KL's Makro- og Analyseenhed

Der er store geografiske forskelle i produktiviteten, og fem kommuner ligger mere end 50 procent over landsgennemsnittet, viser en ny Momentum-analyse. Tilstedeværelsen af succesfulde fremstillingsvirksomheder er afgørende for en høj produktivitet, vurderer forsker.

Produktiviteten fordeler sig meget forskelligt landet over, og især fem kommuner skiller sig markant ud. Helt i top i 2016 finder man Ballerup Kommune, der ligger 84 procent over landsgennemsnittet, skarpt forfulgt af Gladsaxe Kommune med 83, herefter kommer Billund og Kalundborg med 78 procent, mens Fredensborg Kommune ligger 52 procent over. Generelt ligger der flere hovedstadskommuner i toppen, men også flere midtjyske kommuner som Ikast-Brande, Ringkøbing-Skjern, Fredericia blander sig i toppen. Størstedelen af kommunerne ligger inden for et 15 procentinterval over og under landsgennemsnittet.

Det viser en ny Momentum-analyse, der er lavet på baggrund af en særkørsel fra Danmarks Statistik, hvor arbejdsproduktiviteten er målt som bruttoværditilvæksten (BNP fratrukket produktskatter) per præsteret arbejdstime.

De fem kommuner går også igen, når man ser på produktivitetstilvæklingen i et længere perspektiv. Fra 1993 til 2016 havde Ballerup Kommune den største afvigelse fra den gennemsnitlige årlige realvækst med 2,5 procentpoint, og Billund følger lige efter med 2,4 procentpoint, ligesom Gladsaxe, Kalundborg og Fredensborg ligger i top seks. Kun Tårnby

er ny i toppen af den liste, men det skyldes et meget lavere udgangspunkt end de andre kommuner.

At kommunens virksomheder klarer sig godt, kommer da heller ikke ligefrem bag på borgmester i Ballerup Kommune Jesper Würtzen, der forklarer, at man helt fra 1970'erne har arbejdet meget målrettet på at tiltrække virksomheder til kommunen.

»Oliekrisen kradsede, og hele Lautrup-området skulle laves til alment boligbyggeri, men det blev for dyrt, og så besluttede en årvågen borgmester at få erhverv derude i stedet for. Det startede med Topdanmark, og siden er der kommet mange store virksomheder til som eksempelvis Siemens, KMD og Pfizer, ligesom vi har mange små- og mellemstore virksomheder,« siger Jesper Würtzen.

Erhvervsudviklingschef i Ballerup Kommune Jette Rau fortæller, at virksomhederne har haft så stor succes, at Ballerup Kommune er den kommune, der relativt set har det største antal internationale virksomheder og arbejdspladser, ligesom man har de virksomheder, der eksporterer mest, samt har de højeste timelønninger og bidrager mest til BNP.

»Der er rigtig mange indikatorer, der fortæller, at virksomhederne i vores kommune klarer det godt. Men det er jo virksomhedernes og ikke kommunens succes. Og en del af det skyldes formentlig virksomhedsstrukturene, hvor vi især har vidensstærke virksomheder, som hele tiden orienterer sig ud i fremtiden og arbejder på nye teknologiske løsninger,« siger Jette Rau.

Forklaringen på, at de fem kommuner i den grad skiller sig, skal ifølge Anders Sørensen, professor på Økonomisk Institut på CBS, formentlig hovedsageligt findes i den type af virksomheder, der ligger inden for kommunegrænserne.

»I flere af kommunerne med en høj produktivitet ligger der meget store fremstillingsvirksomheder. Gladsaxe og Kalundborg har eksempelvis Novo Nordisk og Novozymes, Billund har LEGO, mens Coloplast ligger i Fredensborg, og Ballerup har flere forskellige store virksomheder inden for IT og teknologi som eksempelvis Siemens,« siger Anders Sørensen. ▶

De fem kommuner med størst produktivitet i 2016, hele landet = 100 (%)

Ballerup	184
Gladsaxe	183
Billund	178
Kalundborg	178
Fredensborg	152

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Han forklarer, at når man ser på arbejdsproduktiviteten, så måler man alene inputs i produktionen ved arbejdskraft og ikke de kapitalinvesteringer, der er foretaget.

»Så hvis der ligger nogle store fremstillingsvirksomheder, og de er meget kapitalintensive, hvilket vil sige, at de gør megen brug af maskiner og produktionsudstyr, så vil de slå meget kraftigt ud på arbejdsproduktiviteten, mens servicevirksomheder, som ikke er så kapitalintensive, vil ligge dårligt i den sammenligning.«

Han forklarer, at man derfor godt kan have et solidt og fremgangsrigt erhvervsliv, selvom man ikke ligger højt på arbejdsproduktivitetsbarometeret.

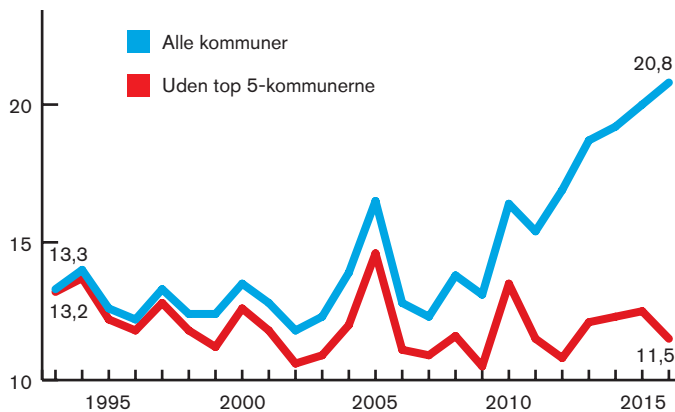
Svært at skabe lokale produktivitetstilvækst

Hvor stort et aftryk på de generelle produktivitetstilvækst den markante stigning i Ballerup, Gladsaxe, Billund, Kalundborg og Fredensborg har i forhold til resten af kommunerne, kan man også se på den vægtede spredning kommunerne imellem. Spredningen holder sig nogenlunde stabil fra 1993 og frem til 2009 efter finanskrisen, hvorefter den frem til 2016 stiger markant med knap 60 procent. Men ser man derimod på spredningen uden de fem kommuner, så holder den sig derimod relativt stabil over hele perioden 1993-2016.

: Når man først har fået skabt nogle virksomhedsfyldte klynger, og de er rykket sammen, så bliver de. De flytter lidt rundt, men de bliver i området

Jette Rau,
erhvervsudviklingschef

Spredning i arbejdsproduktiviteten mellem kommunerne

Note: Tallet angiver beregningen af den vægtede spredning på baggrund af tal i løbende priser

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Men selvom produktivitetstilvæksten altså buldrer mere frem nogle steder end andre, så er det ikke så enkelt at skabe produktivitetstilvækst, forklarer økonomiprofessor Anders Sørensen, som i sin tid var med i produktivitetskommissionen, der skulle se på, hvordan man kunne skabe bedre produktivitet i Danmark. Han mener, at det især er på nationalt niveau, man kan være med til at øge produktiviteten ved skabe bedre rammebetingelser for virksomhederne.

»På kommunalt niveau er man selvfølgelig interesseret i at tiltrække virksomheder, og man kan gøre sig attraktiv via god erhvervs-service og ved eventuelt at skabe industriklynger og derved blive ekstra attraktiv for en bestemt type virksomheder. Men det er jo ikke sikkert, at virksomhederne øger produktiviteten, for det skal være virksomheder, der gør tingene mere effektivt, hvis det skal øge produktiviteten,« siger Anders Sørensen.

I Ballerup Kommune besluttede man sig for, at det skulle være fremtidens erhverv, man ville forsøge at tiltrække, og det er derfor i høj grad vidensstærke virksomheder frem for store logistik- og produktionsvirksomheder, man har i kommunen. »Når man først har fået skabt nogle virksomhedsfyldte klynger, og de er rykket sammen, så bliver de. De flytter lidt rundt, men de bliver i området, fordi de har ikke lyst til at flytte ud, og vi kan se virksomheder komme ind til Laurup, fordi de har strategiske partnerskaber, så de trækker hinanden til,« siger erhvervsudviklingschef Jette Rau.

Hun forklarer, at man har stort fokus på, hvordan man bedst kan hjælpe virksomhederne.

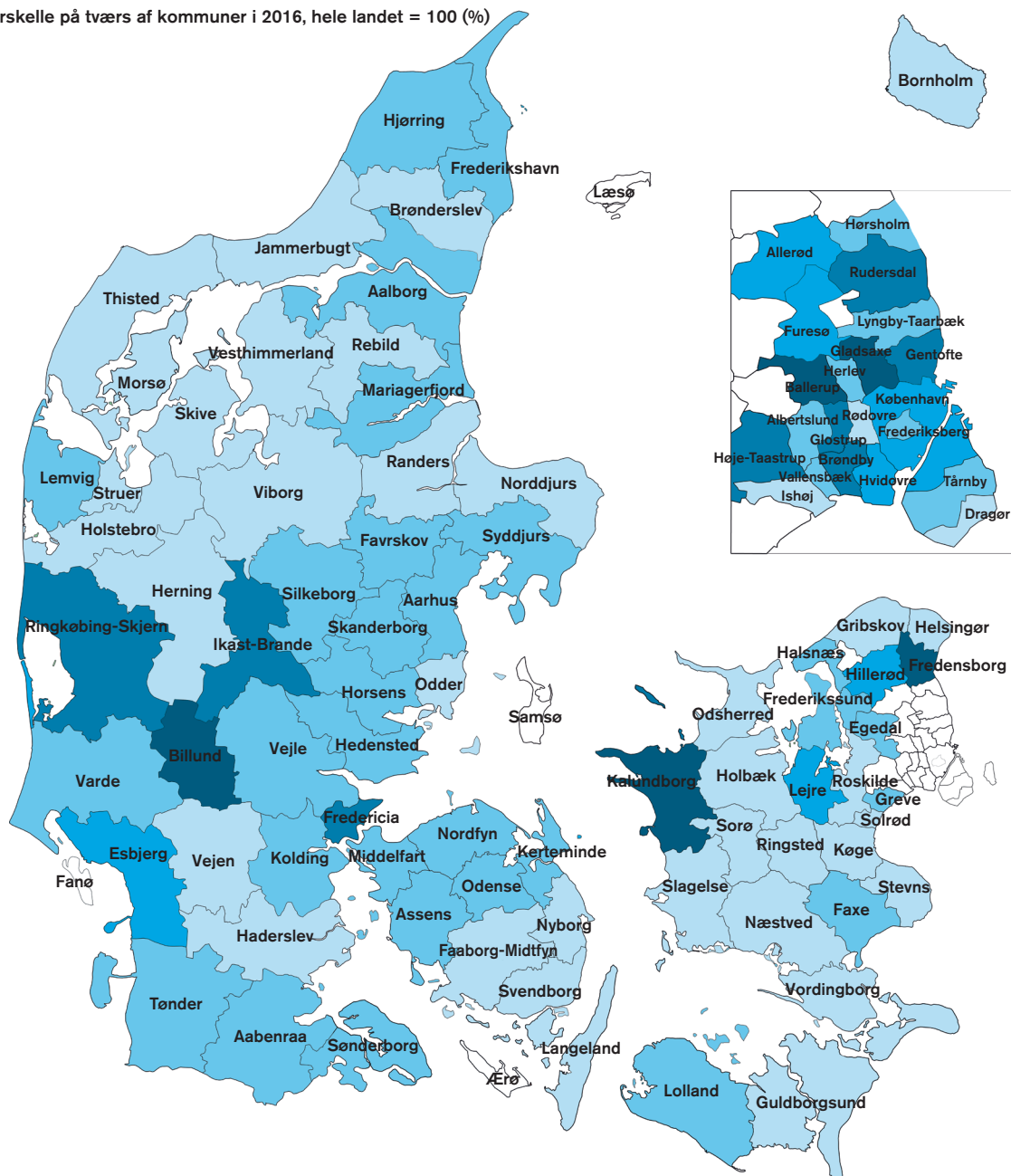
»Vi gør en dyd ud af at holde en tæt dialog om, hvordan vi bedst kan skabe rammerne for, at næste generation af virksomheder kan vokse op i Ballerup, og understøtte de virksomheder, der allerede er her. Det gør vi blandt andet ved at spørge til, hvordan de gerne vil have, at Laurup skal se ud om 10 og 20 år, for at det stadig er attraktivt at være der. Og det er de meget positive overfor. De vil gerne have konkurrerende og matchende virksomheder derud,« siger Jette Rau.

Om undersøgelsen

Arbejdsproduktiviteten for den samlede økonomi målt som BVT pr. præsteret time. Bruttoværditilvækst (BVT) pr. præsteret arbejdstime er den gængse måde at beregne arbejdsproduktivet på. BVT er lig BNP fratrukket produktskatter (netto). Arbejdsproduktiviteten er beregnet for hele økonomien inkl. offentlig forvaltning og service, da kun samlet BNP og BVT er til rådighed på kommuneniveau.

Produktivitetsforskelle på tværs af kommuner i 2016, hele landet = 100 (%)

- 140-184
- 110-139
- 100-109
- 90-99
- 74-89
- Ingen data

Note: Fanø, Læsø, Samsø og Ærø vises ikke pga. diskretionshensyn

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Danske unge toppe EU's frivillighedsbarometer

Af Jens Baes-Jørgensen, jjr@kl.dk

De unge i Danmark ligger helt i top, når det gælder frivilligt arbejde på tværs af EU, viser ny Eurobarometer-undersøgelse. Det er især frivilligt arbejde for det lokale område, der tiltaler de unge, og det skal være jordnære og konkrete opgaver, der giver mening og gør en forskel her og nu, lyder det fra flere kilder.

Lysten til at gøre en frivillig indsats er større blandt de danske og irske unge end blandt de unge i resten af EU-landene. Det viser en ny undersøgelse fra Eurobarometer, hvor man har spurgt de 15-30-årige i EU, om de har deltaget i nogen form for organiseret frivillig aktivitet i løbet af de seneste 12 måneder. Her kommer Danmark og Irland på en delt førsteplads med 39 procent af de unge, der svarer ja til at have deltaget i en frivillig aktivitet. Herefter følger Tyskland og Holland med 37 procent, mens Finland ligger i bunden med 17 procent.

Billedet af en engageret dansk ungdom, hvor mange gerne yder en frivillig indsats, nikker man genkendende til i Ungdommens Røde Kors, fortæller landsformand Troels Boldt Rømer.

»Vi får mellem 120 og 170 henvendelser om ugen fra folk, der gerne vil være frivillige, og tallet er steget i løbet af de sidste par år. Så det er klart min oplevelse, at der er rigtig mange unge, der gerne vil lave frivilligt socialt arbejde.«

Ifølge professor ved Roskilde Universitet Thomas P. Boje er der da også sket en stigning i andelen af frivillige unge under 30 år, som ellers traditionelt har ligget lavere end de

30-50-årige. Og ser man på forskellen mellem de danske unge og resten af de unge i EU, er der flere årsager til, at de danske unge toppe EU's frivillighedsliste. Generelt har der været en stærk tradition for foreninger lige tilbage til andelsforeningerne og de faglige organisationer, ligesom der generelt er en høj frivillighedsgrad, der også smitter af på de unge.

»Danske unge er generelt bedre uddannede end unge i flere af de øst- og sydeuropæiske lande, og vi ved, at uddannelse er den vigtigste indikator for at være frivillig. Hver anden højtuddannet er frivillig uanset alder og køn, mens det kun er omkring hver femte blandt personer uden uddannelse. Samtidig har vi et højt lighedsniveau, der betyder, at mange har ressourcerne til at være frivillig sammenlignet med samfund med større ulighed,« siger Thomas P. Boje.

Vigtigt at få de unge ind i frivillighedsarbejdet

Troels Boldt Rømer forklarer, at det især er aktiviteter, der her og nu kan gøre en konkret forskel for andre mennesker, der er populære.

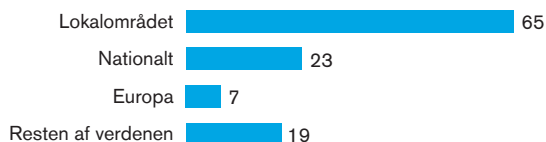
»Det skal være jordnært og hands on. Eksempelvis havde vi sidste jul brug for fire frivillige til at uddele mad til hjemløse, hvor vi fik flere hundrede henvendelser. Men også når det gælder aktiviteter som at tage en uge på ferielejre med børn fra familier, der har det svært, eller at være studiestøtte for en indsat i et fængsel, har vi simpelthen venteliste på at blive frivillig,« siger Troels Boldt Rømer.

Ifølge professor på RUC Thomas P. Boje er medlemsfrivilligheden, altså at folk er medlem af den organisation, de laver frivilligt arbejde i, da også kraftigt faldende.

»De unge er i stadig mindre grad engageret i foreninger. Det er i høj grad sociale netværk og forskellige mere uformelle og ad hoc baserede typer af aktiviteter, de deltager i, mens færre deltager i de mere instrumentelle aktiviteter som at sidde i bestyrelser og lave et benarbejde i en organisation,« siger Thomas P. Boje.

I Frivilligrådet, der er et uafhængigt statsligt råd, som rådgiver børne- og socialministeren og Folketinget om den frivil-

Området, de danske unges frivillige arbejde havde til formål at ændre (%)

Note: Spørgsmålet er kun stillet til de respondenter, der har svaret bekræftende på, at de har udført frivilligt arbejde. Det har været muligt at afgive flere svar.

Kilde: Momentum på baggrund af Eurobarometer.

De seks lande med den største andel af unge, der inden for de seneste 12 måneder har deltaget i en form for organiseret frivillig aktivitet (%)

Danmark	39
Irland	39
Tyskland	37
Holland	37
Italien	34
Slovenien	34

Kilde: Momentum på baggrund af Eurobarometer.

lige sektors rolle og indsats i forhold til sociale udfordringer, glæder formand Mads Roke Clausen sig over, at de danske unge ligger højt i forhold til frivilligt arbejde. Det styrker samfundsstrukturen nu og i fremtiden.

»De unge frivillige stifter bekendtskab med andre mennesker og andre udfordringer, end dem de måske selv kæmper med til daglig. Hvis man kommer i gang med frivilligt arbejde som ung, så tror jeg, det har en betydning for det engagement, man har i samfundet resten af livet. Derfor er det rigtig vigtigt, at vi får det rodfæstet i unge. For typisk sker der jo det, at de er med i nogle år, men så får mindre tid, når de finder en kæreste og får børn. Men så kommer de tilbage igen, når de får bedre tid,« siger Mads Roke Clausen.

Lokalt fokus trækker

I Eurobarometers undersøgelse har man også spurgt de unge om, hvorvidt det er lokale, nationale, europæiske eller andre lande, deres frivillige arbejde havde til formål at hjælpe. Og her er det især i lokalområdet, de unge gerne vil hjælpe. 65 procent af de danske unge angiver det lokale, mens 23 og 7 procent svarer henholdsvis nationale og europæiske formål, og til sidst angiver 19 procent lande uden for Europa som deres mål for det frivillige arbejde.

Professor ved Roskilde Universitet Thomas P. Boje mener, at de lokale aktiviteter især handler om sports- og fritidsaktiviteter, samt at hele aktualiteten omkring flygtninge også kan have motiveret en masse unge til at engagere sig i flygtningearbejdet lokalt. På det globale plan er det de internationale nødhjælpsorganisationer samt miljø- og klimaorganisationer som Mellemløst Samvirke, Greenpeace og lignende organisationer, der trækker de unge til.

I Frivilligrådet finder formand Mads Roke Clausen det helt naturligt, at de unge har fokus på det lokale, og han mener, det er en styrke for velfærdssamfundet.

»Det er der, man kender nogle, og man kan se nogle problemer, man gerne vil hjælpe med at gøre noget ved. Det klinger rigtig godt med min egne erfaringer fra Mødrehjælpen,

hvor vi kunne se, at det var i nærheden af deres rødder de frivillige først og fremmest lagde deres engagement. Men det er stærkt og vigtigt for et lille land som Danmark, der er afhængig af udlandet, at så stor en andel af de unge er optaget af det internationale,« siger Mads Roke Clausen.

Eurobarometers undersøgelse viser, at de danske unges fokus på lande uden for Europa er det tredjehøjeste i EU. I Ungdommens Røde Kors oplever man også stor interesse i at hjælpe i de otte lande, hvor man er til stede sammen med Røde Kors.

»I februar søgte vi ungdomsledere til nogle af vores projekter, og der fik vi også flere ansøgere, end vi plejer, og fik over 100 til de få pladser, vi havde. Så det er der også stor interesse for,« siger landsformand i Ungdommens Røde Kors Troels Boldt Rømer. Men i øjeblikket er det meget de lokale ting, der trækker, og det er også lettere at lave noget i det område, man bor i, end at rykke teltplælene op og flytte til Malawi i et halvt år,« siger Troels Boldt Rømer.

Han mener, at en af årsagerne til, at de lokale og jordnære projekter hitter hos de unge, kan være et uddannelsessystem, der til tider kan virke fjernt fra det omgivende samfund.

»De unge går igennem et uddannelsessystem, hvor de bruger ret meget tid på de store linjer, og der tror jeg en gang imellem, de savner at få lidt jord under neglene og have noget at gøre med rigtige mennesker ude i virkeligheden,« siger Troels Boldt Rømer.

Om undersøgelsen

Momentums analyse bygger på en Eurobarometer-survey foretaget på vegne af Europa Kommissionen. Surveyen inkluderer 10.927 unge mellem 15 og 30 år i EU-landene.

Vi jagter et *forlig* til sidste fløjt – også for den danske models skyld

Onsdag formiddag går det igen løs i Forligsinstitutionen. KL's forhandlere skal mødes med topforhandlerne på lønmodtagersiden for endnu engang at gøre et forsøg på at nå et afgørende gennembrud i forhandlingerne. Og lad mig gøre det helt klart: KL vil blive ved med at jage alle muligheder for et forlig, så vi kan undgå en konflikt, som vil lamme store dele af det offentlige arbejdsmarked. Og knasterne er altså på et niveau, hvor parterne bør kunne nå hinanden, hvis begge parter har viljen til at indgå kompromisser.

Det vil ikke blot være utrolig vigtigt her og nu, hvis det lykkes forhandlerne at indgå et forlig i sidste time. Men det vil også være et vigtigt signal om, at den danske model fungerer på det offentlige arbejdsmarked. Under disse forhandlinger har vi både på den ene side hørt en række topfolk på lønmodtagersiden argumentere for, at den danske model på det offentlige område er skæv og under pres, samtidig med at nogle af de samme folk har taget positivt imod, når folketingspolitikere har udtalt sig meget direkte om de igangværende forhandlinger.

Jeg mener simpelthen ikke, det er rigtigt, når man argumenterer for, at den danske model på det offentlige arbejdsmarked er asymmetrisk til fordel for arbejdsgiverne. Dermed overser de helt det enorme pres, der er på politikerne, når de ikke leverer den service til borgerne, som er hele eksistensberettigelsen for den offentlige sektor – og som politikerne jo er valgt til at sikre.

Samtidig er det også værd at huske på, at de offentlige lønmodtagere ikke har samme risiko ved en konflikt som deres privatansatte kolleger. Mens de privatansatte ved en konflikt kan risikere at miste deres job, hvis virksomheden mister konkurrenceevne eller går konkurs, har de offentligt ansatte ikke en tilsvarende risiko. Det er jo heldigvis ikke sådan, at daginstitutioner eller skoler risikerer at gå konkurs eller lukke efter en konflikt.

Og det er ganske enkelt gift for den danske model, når folketingspolitikere blander sig til fordel for den ene part i konflikten. Dermed kan den part spekulere i, om man kan opnå mere ved et lovindgreb end ved at indgå et forlig med modparten. De dele af fagbevægelsen, der tager positivt imod meldinger fra Christiansborg om forhandlingerne, bør også gøre sig helt klart, at det er en meget farlig galej at stige ombord på.

Hvis ikke parterne på arbejdsmarkedet selv kan og vil forvalte ansvaret og respektere arbejdsdelingen i den danske model, så ender fastlæggelsen af løn og arbejdsvilkår for de offentligt ansatte som et partipolitisk anliggende i Folketinget. Og det tror jeg absolut ikke, at de offentligt ansatte på længere sigt har nogen interesse i. Der kunne jo eksempelvis en dag komme et flertal i Folketinget, som ville skaffe et råderum ved at skære i de offentlige lønninger.

Kristian Wendelboe, administrerende direktør i KL

MOMENTUM – 10. APRIL 2018. 10. ÅRGANG. 7. UDGAVE
UDGIVER: KL
ANSVARSHAVENDE REDAKTØR: KRISTIAN WENDELBOE

REDAKTØR: SØREN KUDAHL
REDAKTION: JENS BAES-JØRGENSEN OG
RASMUS GIESE JAKOBSEN

MOMENTUM@KL.DK
WEIDEKAMPSGADE 10, POSTBOKS 3370, 2300 KBH. S
Gratis elektronisk abonnement kan tegnes på
WWW.KL.DK/MOMENTUM

DESIGN: KONTRAPUNKT - LAYOUT: KL'S TRYKKERI
ARTIKLER KAN CITERES MOD KILDEANGIVELSE